

Kulturplan 2017-2021

Förord

Kulturen har ett egenvärde och är angelägen i sig själv. Som drivkraft, som kvalitets- och mervärdesskapare och som uttrycksform för det kreativa skapandet. Flens kommun ska underlätta för kulturskapare att bo, verka och leva i vår kommun. Kulturen spelar också en viktig roll i samhället i att spegla, väcka och bidra till den mänskliga utvecklingen. Flens kommun ska förstärka kulturens betydelse för ett socialt hållbart samhälle och öka samarbetet kring kultur och hälsa.

En kommun med ett rikt kulturliv upplevs som mer attraktiv och stärker tillväxten. I det bästa av samhällen är kulturen det kitt som gör att invånarna kan mötas, beröras, skapa och utvecklas.

Denna kulturplan bygger på insikten att vi, för att må bra, har framtidstro och utvecklas, behöver en god miljö att leva i, möjligheter till upplevelser och eget skapande samt gemenskap med andra människor. När dessa faktorer samverkar på ett positivt sätt gynnar det både hälsa, demokrati, jämställdhet och tillväxt.

Flens kommun och kulturpolitiken

Om Flens kommun

I Flens kommun bor ca 16 500 människor. Den till ytan stora kommunen ligger mitt i Sörmland och består av åtta orter; Flen, Malmköping, Hälleforsnäs, Mellösa, Sparreholm, Skebokvarn, Bettna och Vadsbro. Kommunen har en åldrande befolkning men inflyttningen de senaste åren har bidragit till att befolkningmängden ökat. Det stora antalet nyanlända innebär en del utmaningar men skapar också möjligheter med nya bostäder och växande företag. Det invånarna uppskattar mest med sin kommun är naturen med bl a 170 sjöar. På sommaren fördubblas befolkningen när fritidshusägarna anländer. Tillverkningsindustri, byggföretag och jordbruk är de största privata näringarna och besöksnäringen växer. Kommunen är den största arbetsgivaren med 1 900 anställda.

Bakgrund till kulturplanen

Kommunfullmäktige tillsatte en parlamentarisk beredning 2015 i syfte att ta fram en ny kulturplan med bred politisk förankring. Samtliga partier har varit representerade i beredningen. En grupp med tjänstepersoner har parallellt arbetat med planen, de har även deltagit i gemensamma möten med beredningen. Kommunfullmäktige har deltagit i en workshop om kulturens betydelse för utvecklingen i Flens kommun. Beredning och tjänstepersoner har haft dialoger med kommuninvånare, civilsamhälle och kulturskapare samt genomfört ett antal enkäter för att undersöka vad invånarna i Flens kommun anser om kulturlivet idag och vad de vill se mer av i framtiden.

Syftet med kulturplanen

Kulturplanen är ett styrande dokument för hela kommunens arbete med de kulturpolitiska frågorna. Planen är ett underlag för resursfördelning och ett styrdokument för verksamhetsplanering. Kulturplanen ska även vara vägledande för Flens kommuns representanter i dialog med länskulturinstitutionerna och andra aktörer. Dokumentet beskriver möjligheter och utmaningar för kulturlivet i Flens kommun och anger fyra prioriterade områden för en önskad utveckling av kulturpolitiken de kommande fyra åren. Syftet är att stärka kulturens roll i hela kommunen, såväl geografiskt som organisatoriskt. Kulturplanen är giltig 2017 - 2020 men det är realistiskt att anta ett mer långsiktigt perspektiv på kulturutvecklingen i Flens kommun.

Vad är kultur?

Kultur är ett mångsidigt begrepp. Det kan användas i betydelsen själslig odling eller som ett sätt att leva. Kultur kan ge konstnärliga upplevelser, livskvalitet och mening. Kultur är avgörande för hur ett samhälle blir till. I arbetet med att ta fram denna plan har olika kulturbegrepp använts.

- *Kultur som odling - Ontologiskt kulturbegrepp.* Ontologi är läran om hur världen och tingen är beskaffade. Cultura betyder odling, skötsel, omvårdnad. Kultur handlar i denna betydelse om allt det som inte är natur, om allt det som människan skapat. Det beskriver kultur som något är förfinat, civiliserat, mer eller mindre bildat och "kultiverat".

- *Kultur som ett sätt att leva - Antropologiskt kulturbegrepp.* Antropologi är läran om människan och i denna betydelse är kultur ett sätt att leva. Det beskriver de sociala levnadsmönster som förenar grupper av människor. Det är en beskrivning av de traditioner, värderingar och livsstilar som vi ständigt omskapar och förändrar.
- *Kultur som olika konstarter - Estetiskt kulturbegrepp.* Estetik är läran om det sinnliga och sköna, det är konsternas filosofi. I denna betydelse är kultur summan av litteratur, konst, musik, teater, dans, film, hantverk, hemslöjd, design, arkitektur och populärkulturer. Vilka konstarter och kulturuttryck som ingår i denna definition och hur vi värderar dem är något som förändras när vi och våra samhällen förändras.
- *Kultur som meningsskapande aktivitet - Hermeneutiskt kulturbegrepp.* Hermeneutik är läran om tolkning och förståelse. I denna betydelse är kultur alla de aktiviteter som ger våra liv mening. Kultur är något som människor skapar tillsammans och kulturen skapar i sin tur människan, i en evig spiralrörelse. Detta begrepp gränsar till och är ibland synonymt med bildningsbegreppet. Kultur är i denna betydelse en dimension inom samhällets alla institutioner - kultur är något som genomsyrar alla aspekter av våra liv.

Kulturpolitiken avser främst de två sistnämnda begreppen. Kultur kan även beskrivas i form av upplevelsekultur; den kultur vi tar del av som publik. Eller som deltagarkultur; den kultur vi själva är med och skapar. I dialogerna med beredning, tjänstepersoner och civilsamhälle återkommer beskrivningen av kultur som ett nödvändigt kitt i samhället och en livsviktig aktivitet där människor kan mötas för att utbyta erfarenheter, kunskaper och nyfikenheter. Kultur beskrivs även i termer av attraktivitet och som viktig för kommunens tillväxt.

Styrdokument

Grunden för kulturplanen är de kulturpolitiska mål som finns på nationell och regional nivå samt kommunens strategiska plan. Kulturplanen hämtar även stöd och inspiration från andra strategiska dokument som Barnkonventionen och de nationella kulturmiljömålen.

De nationella kulturpolitiska målen

Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling. För att uppnå målen ska kulturpolitiken:

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

De regionala kulturpolitiska målen 2015–2017 i Kulturplan Sörmland

Kultur skapas i möten. I Sörmland finns kulturen där människorna finns, är en naturlig del av vardagen, och speglar samhällets mångfald.

- Kultur är en viktig nyckel till utveckling av det lokala samhället och länet liksom till individens utveckling och livskvalitet.
- Kultur bidrar till demokratisk medvetenhet och kritiskt tänkande.
- Sörmland är mångfacetterat – Kulturen ska möta geografiska och kulturella utmaningar genom att bidra till möten, gemenskap och dialog där mångfalden speglas.
- Länets offentligt finansierade kulturliv ska präglas av tillgänglighet och alla människors lika värde. Barns och ungas rätt till kultur ska särskilt prioriteras

Kommunens organisation av kulturpolitiken

Flens kommun har förutom kommunledningsförvaltningen, med bland annat näringslivs- turism- och serviceavdelningen, tre förvaltningar. Samhällsbyggnadsförvaltningen med exempelvis fritidsenheten och plan- och byggkontoret; socialförvaltningen med exempelvis verksamhet för äldre, funktionsnedsatta, integrationsarbete och vuxenutbildning samt barn-, utbildnings- och kulturförvaltningen med förskola, grundskola, gymnasium, fritidsgårdar, kulturskola, bibliotek och allmänkultur.

Kulturplanen berör samtliga fyra förvaltningar i kommunen, i olika grad och på olika sätt. Därför ska kulturfrågorna hanteras i respektive nämnd utifrån gällande uppdrag, till exempel utbildningspolitiken, socialpolitiken, folkhälsopolitiken, näringslivet, turismen och stadsplaneringen.

Kulturen i Flen i siffror

När man 2014 jämförde Sveriges 290 kommuner och den kulturkostnad de lägger per invånare så hamnade Flens kommun på plats 184 med 938 kr per invånare. Den kommun som hade högst kulturkostnad avsatte 2 524 kr per invånare och den som hade minst avsatte 434 kr per invånare.

Siffror från 2016

Biblioteken omsatte 7,5 miljoner kronor och hade sammantaget 9,45 årsarbetare.

Ung Fritid omsatte 5,3 miljoner kronor och hade sammantaget 7,5 årsarbetare.

Kulturskolan omsatte 4 miljoner kronor och hade sammantaget 7 årsarbetare.

Allmänkulturen omsatte 2,8 miljoner kronor (varav föreningsbidrag 1,8 miljoner kronor) och hade 0,75 årsarbetare.

Dessutom tillkom 700 000 kr till Skapande skola, ett statligt bidrag som komplement till skolornas egen kulturbudget. Under 2014–2016 avsattes 1 miljon för att initiera nyskapande kulturprojekt och en ny Kulturmiljon har avsatts för 2017.

I nuläget finns inga uppgifter om vilka resurser andra förvaltningar avsatte för kultur under 2016.

Vad vill vi med kulturen i Flens kommun - vilka är möjligheterna och utmaningarna?

Flens kommun är känt för sina slott, herrgårdar och bruksmiljöer. Här finns fem bibliotek, en kulturskola med verksamheter i kommunens samtliga skolor, tre fritidsgårdar samt två biografer. Det finns ett kommunalt galleri, en konstsamling med 2 000 verk och varje år välkomnas nyfödda medborgare med ett konstverk av en konstnär boende i Flens kommun. Det är en kommun där ideella aktörer, kreativa entreprenörer och föreningsliv är en förutsättning och spelar en avgörande roll för ett aktivt och levande kulturliv.

I arbetet med att ta fram kulturplanen genomfördes ett antal dialoger och enkäter som visade att många anser att kultur skapar samhörighet och ger möjligheter till utveckling, såväl personligt som samhälleligt. Kultur bidrar till ökad hälsa och livskvalité och många ser det som en mänsklig rättighet och som en grund för ett demokratiskt samhälle. Något som ofta framhölls var att det är viktigt att kulturlivet är spritt över hela kommunen och inte koncentrerat till ett fåtal orter. Därför behövs goda kommunikationer för att alla ska få tillgång till kultur. Man tyckte att det var en relativt bra spridning men att centralorten Flen saknade mötesplatser och kulturutbud, vilket bidragit till intrycket av Flen som en tråkig stad.

Det framkom att Flens kommun kännetecknas av en mångfald i befolkningen när det gäller ålder, språk, erfarenheter och kultur. Det är en utmaning att alla ska känna sig inkluderade i samhället och kulturlivet. Men det fanns en önskan och tro på att kultur är en arena där dessa möten kan ske på lika villkor, där olikheter i erfarenheter och kunskaper tas tillvara som en resurs. I dessa sammanhang nämndes ofta biblioteken och fritidsgårdarna som viktiga platser. Det fanns önskemål om arrangemang på biblioteken där berättelserna och det personliga berättandet var i fokus, t ex i samarbete med Åsa folkhögskola, studieförbund och SFI. Många framhöll också FlenVärldsOrkester och dess verksamheter.

För flertalet tillfrågade var kultur för, av och med barn och unga viktigt för Flens invånare. Kulturskolan möter varje vecka ca 300 elever upp till 22 år i musik, sång dans och drama. Där finns en efterfrågan på verksamheter för de yngre barnen och eleverna skulle gärna se kurser i stränginstrumentet oud och i solosång. En enkät i åk 8 och år 2 på gymnasiet visar att unga vill ha mer att göra på fritiden, framförallt skapa musik och film samt gå på konserter och teater. Unga på fritidsgårdarna ville bl a att det skulle skapas större arrangemang i kommunen, där det fanns möjlighet att uppträda och utvecklas.

Kulturlivet i Flens kommun är mångfacetterat med ett flertal föreningar, studieförbund och kulturaktörer i form av eldsjälar, entreprenörer, landsting, kommersiella aktörer och stiftelser som bedriver verksamheter och startar projekt. Det gör att det är svårt att få en överblick och veta vad som finns i form av lokaler, utbud, resurser och nätverk. Om informationen blev tillgängligt skulle fler kunna ta del av den kultur som finns och ta egna initiativ som kan öka kulturutbudet i kommunen. Genom att synliggöra och tillgängliggöra den befintliga kulturen kan intresset för kultur öka och fler kan ta del av den. Det fanns också en önskan om att kulturen skulle bli mer synlig i stadsmiljön, gärna i form av offentlig konst, festivaler och olika kulturaktiviteter på gator och torg.

En förutsättning för att stärka kulturen i Flens kommun är att kommunen anordnar regelbundna dialoger som förbättrar samverkan med olika aktörer, t ex med civilsamhället, andra kommuner, landstinget, nationella och internationella aktörer. Det fanns en önskan om stöd från kommunen i form av rådgivning i t ex marknadsföring och hur man söker bidrag. Det efterfrågades även stöd och tips till de som tar initiativ till verksamheter eller vill bilda nätverk, t ex de professionella kulturskaparna. En idé var att förvaltningarna arrangerar Öppet hus på olika teman ett par gånger per år.

Även internt inom kommunens nämnder, förvaltningar och bolag kan samverkan öka. Visionerna om kulturens roll i Flens kommun visar att arbetet måste vara sektorsövergripande för att kulturen ska bli den sammanhållande och utvecklande kraft den kan vara. För att öka kulturutbudet och deltagandet i kulturlivet bland äldre, funktionsnedsatta, nya svenskar och personer med svag ekonomi behövs socialförvaltningen. För att utveckla stadsmiljöerna och tillgången till offentlig konst behövs plan- och byggkontoret. För att kulturens entreprenörer ska ses som en tillgång och kulturen som en besöksnäring behövs näringslivs- turism- och serviceavdelningen. För att öka kommunikationen behövs informationsfunktionen. För att kultur ska vara en viktig del i skolan, för att det ska finnas mötesplatser i form av bibliotek, fritidsgårdar, kulturskola och föreningslokaler samt ett utbud av konst, musik, teater och andra kulturarrangemang behövs barn- utbildnings- och kulturförvaltningen.

Samverkan med Sörmlands läns landsting framhölls som ett gott exempel på hur utbudet av professionell kultur kan öka. Idag finns Sörmlandsmodellen som garanterar alla skolbarn att uppleva professionell scenkonst en gång per termin. Flens kommun ingår även i samverkansorganet Samkultur Sörmland där politiker, tjänstemän, kulturskapare och civilsamhället arbetar med att ta fram årliga handlingsplaner kopplade till Kulturplan Sörmland. Sörmlands museum driver även Museet Malmahed med stöd av Malmköpings hembygdsförening i samverkan med Flens kommun.

Många uttryckte behov av tillgängliga och kostnadsfria mötesplatser. Det önskades mötesplatser för föreningsmöten, kulturarrangemang, konstnärlig verksamhet, scenkonstframträdanden, språkträning, gränsöverskridande verksamheter och för att träffas och prata kring gemensamma intressen. Det var också viktigt med platser för möten med det som är nytt och oväntat och som utmanar och uppmanar till eftertanke. Andra möten handlade om våra kulturarv och kulturmiljöer som en förutsättning för en hållbar samhällsutveckling. Vi är alla beroende av det förflutna för att förstå samtiden och framtiden och därför behövs ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas. Det fanns även en hel del idéer kring olika årliga evenemang som t ex en kulturfestival, ett litterärt gästbud med fokus på kommunens författare, en kulturvecka med kulturupplevelser på olika platser med bygdegårdsteater, gatumusik, dans, berättelser, kulturhistoria, workshops mm. Varför inte arrangera Årets kulturstad i Sörmland?

Dialogerna skulle kunna sammanfattas i ”mer kultur åt alla, överallt och jämt” och det visar på ett engagemang och en tro på att kultur kan göra skillnad för invånarna i Flens kommun. För att stärka den kultur som finns och ta steg mot att kulturen ska få en mer framträdande plats i Flens kommun prioriteras följande områden under de kommande fyra åren.

Kulturpolitiska prioriteringar och inriktningsmål 2017–2020

Vision för Flens kommun

I Flens kommun ska alla känna sig välkomna. Här är det enkelt och stimulerande att bo, leva och verka. Tillsammans tar vi ansvar för och utvecklar livskvaliteten i livets alla faser. Med hjärtat på rätt ställe kan alla göra skillnad. Flens kommun - Sörmlands hjärta.

Vision för kulturen i Flens kommun

Alla som bor och besöker Flens kommun ska märka av den tydliga kulturprofilen och att vi ser kulturen som en nödvändig och livsviktig del av människans och samhällets välbefinnande och utveckling.

Prioriterade områden och långsiktiga mål för kulturpolitiken i Flens kommun

De fyra prioriterade områdena och deras inriktningsmål är uttryck för kommunens vilja och de ska vara vägledande för kulturpolitiken de kommande fyra åren. De anger vad som behöver förstärkas och utvecklas för att Flens kommun ska nå sin vision. Varje år upprättas verksamhetsplaner med utgångspunkt från kulturplanen där respektive inriktningsmål bryts ner till mätbara och uppföljningsbara delmål. Det övergripande och långsiktiga målet är ett kulturliv där alla kan och vill delta och som gör invånarna i Flens kommun stolta.

1. Främja kultur av och med barn och unga

Barnkonventionen slår fast att barn har rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet och att alla barn ska ha samma tillgång till kulturell och konstnärlig verksamhet, oavsett sociala och ekonomiska förutsättningar. I en kommun där barnfattigdomen är stor är det extra viktigt med låga avgifter för att öka möjligheterna till eget utövande och deltagande i kulturlivet. I Flens kommun finns många barn och unga med kunskaper och erfarenheter av kulturaktiviteter från andra länder vilket är en resurs som ska tillvaratas.

Inriktningsmål 2017–2020

- Barn och ungas initiativ till kulturaktiviteter och eget skapande har fått stöd och blivit genomförda.
- Det kulturutbud som efterfrågas av barn och unga har ökat.
- Det är låga eller obefintliga avgifter till samtliga kulturaktiviteter för barn och unga.
- Det är en jämn fördelning mellan pojkar och flickor i verksamheterna.

2. Synliggöra kulturen i Flens kommun

Flen har ett rikt kulturliv men det är inte alltid synligt för de som bor i eller besöker kommunen. Det avser såväl de lokala kulturskaparna, föreningslivet, kulturarven samt utbudet av professionell kultur. Genom att lyfta fram det som finns, initiera samtal om kulturens värde och hur det skulle kunna vara i framtiden utvecklas Flens kommun till en dynamisk och attraktiv kulturkommun att bo i och besöka.

Inriktningsmål 2017–2020

- Den externa informationen om det befintliga kulturlivet i kommunens olika informationskanaler har förbättrats.
- Information inom olika nämnder och förvaltningar om den kultur som finns idag och hur den kan utvecklas för att stärka kommunens övergripande vision har ökat.
- Kulturaktörer och kulturskapare har möjlighet att själva sprida information och skapa nätverk i någon form av digitalt forum.
- Kunskaperna om kulturens värde har ökat och är tydligt kommunicerat, såväl internt som externt.

3. Ökad dialog och samverkan

I en kommun av Flens storlek är det nödvändigt och utvecklande att på olika sätt samverka och samarbeta med civilsamhälle, professionella kulturskapare, andra kommuner och landstinget för att stärka kommunens kulturprofil. Kontinuerliga dialoger och samordning av resurser krävs för att uppnå visionen om ett samhälle med en stark tro på kulturens kraft och näring. Samverkan bygger på god tillgång till information, billiga möteslokaler, goda kommunikationer, återkommande dialoger samt ett gemensamt syfte och mål.

Inriktningsmål 2017–2020

- Regelbundna dialoger har arrangerats på olika platser i kommunen där kulturaktörer fått möjlighet att utbyta information, idéer, problem och lösningar.
- En kulturens ”en väg in” har skapats för att på bästa sätt erbjuda service till enskilda initiativtagare, föreningar, studieförbund och andra kulturaktörer som vill bidra till kulturlivet i Flens kommun.
- En förvaltningsövergripande samverkansgrupp har skapats för samordning av resurser till kulturen.
- Dialoger och samarbeten i syfte att öka det professionella kulturutbudet i Flens kommun har genomförts.

4. Tillgängliggöra mötesplatser och möten för och med kultur

En mötesplats är en trygg plats med yttrandefriheten som grund som är öppen för en mångfald av berättelser och perspektiv. Det kan vara en fysisk plats, ett årligt arrangemang eller ett möte i den digitala världen. Möten kan samla människor kring ett konstnärligt uttryck, en gemensam kulturaktivitet eller för samtal om våra kulturarv. För att känna sig välkommen till kommunen behöver det finnas platser och möten för dessa utvecklande möten oavsett kön, ålder, sexuell läggning, etnisk tillhörighet, funktionsnedsättning, trosuppfattning, politisk åsikt eller social klass.

Inriktningsmål 2017–2020

- Ett antal angelägna mötesplatser för kultur runtom i kommunen har förstärkts och fått ökad tillgänglighet.
- Behovet av mötesplatser i centralorten Flen är utrett och åtgärdat.
- Antalet årliga kulturarrangemang i samarbete med olika aktörer har ökat.
- De kulturella och konstnärliga inslagen i stadsmiljöerna har ökat.

Sammanfattning

Målet är att det om fyra år ska finnas en stadig plattform och en tydlig struktur för hur invånare och besökare i Flens kommun kan ta del av och delta i kulturaktiviteter samt hur kommunen tillsammans med olika kulturaktörer ska samverka för att öka kulturutbudet i kommunen.

Uppföljning av kulturplanen

De prioriterade områdena och inriktningsmålen i kulturplanen ska föras in i respektive nämnds årliga verksamhetsplaner och följas upp i verksamhetsberättelser. Samordning av insatser mellan nämnder ska ske enligt kulturplanens intentioner. Kommunstyrelsen ansvarar för en samlad årlig uppföljning av kulturplanen och att initiera en eventuell revidering av kulturplanen samt att inleda processen för arbetet med kommande kulturplan.